

INFORMACINĖ MEDŽIAGA APIE GIMDOS KAKLELIO PIKTYBINIO NAVIKO ANKSTYVOSIOS DIAGNOSTIKOS PROGRAMĄ 35–59 METŲ AMŽIAUS MOTERIMS

⌘ Kodėl reikia pasitikrinti dėl gimdos kaklelio piktybinio naviko (vėžio)?

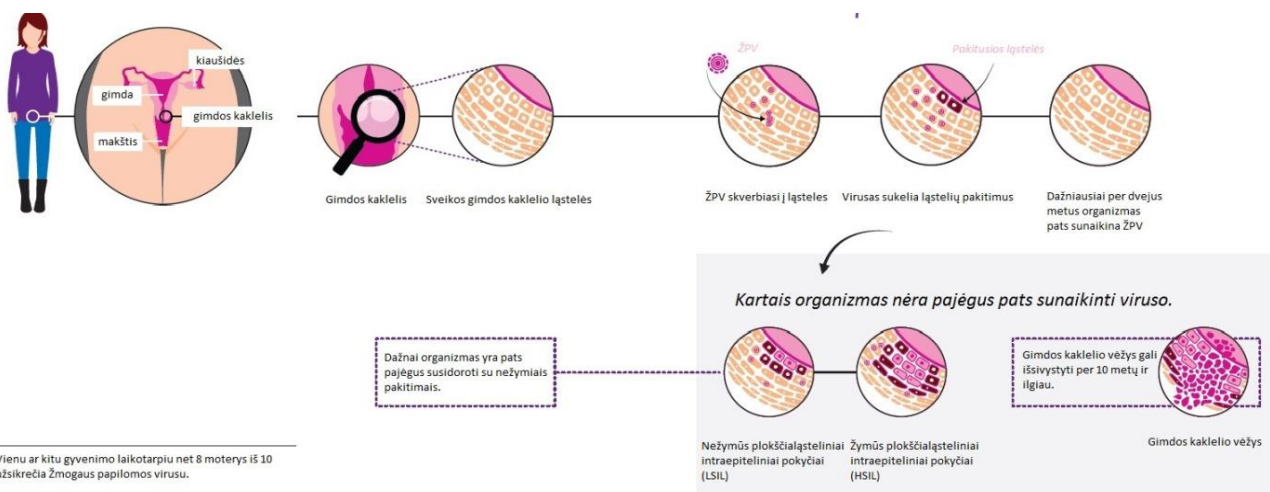
Kiekvienais metais Lietuvoje gimdos kaklelio piktybinis navikas (vėžys) diagnozuojamas apie 500 moterų. Ligą diagnozavus anksti, galima išgydyti iki 98 proc. moterų, tačiau jei liga diagnozuojama jau išplitusi, pasveikimo galimybės mažėja, todėl kiekvienais metais nuo šios ligos miršta apie 200 moterų. Gimdos kaklelio piktybinis navikas dažniausiai diagnozuojamas 25–59 metų amžiaus moterims. Po krūties piktybinio naviko tai yra antra pagal dažnumą moterų onkologinė liga. Reguliariai tikrinantis, gimdos kaklelio vėžio galima išvengti. Lietuvoje yra vykdoma Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšomis finansuojama Gimdos kaklelio piktybinio naviko ankstyvosios diagnostikos programa: privalomuoju sveikatos draudimu apdraustos 35–59 metų amžiaus moterys gali vieną kartą per penkerius metus nemokamai pasitikrinti gimdos kaklelio sveikatos būklę – atlikti auštos rizikos žmogaus papilomos viruso (AR ŽPV) tyrimą ir, jei reikia, gimdos kaklelio tepinėlio citologinį tyrimą (PAP testą).

NUSTATYTA, KAD DALYVAVUSIŲ PROGRAMOJE MOTERŲ, PALYGINTI SU NEDALYVAVUSIOMIS PROGRAMOJE, TIKIMYBĖ MIRTI NUO GIMDOS KAKLELIO VĖŽIO 56 PROC. MAŽESNĖ.

⌘ Kas sukelia gimdos kaklelio piktybinį naviką (vėžį)?

Gimdos kaklelio piktybinis navikas išsivysto iš pakitusių gimdos kaklelio gleivinės ląstelių. Tokius pokyčius sukelia aukštos rizikos žmogaus papilomos virusas (AR ŽPV). Žmogaus papilomos virusu per gyvenimą užsikrečia net 80 proc. žmonių. Vis dėlto užsikrėtimas šia infekcija dar nereiškia vėžio diagnozės. Piktybinis navikas vystosi, jei organizmas su šia infekcija negeba kovoti ir infekcija išlieka ilgai. Yra žinoma, kad 9 iš 10 ŽPV užsikrėtusių moterų virusas pasišalina iš organizmo per 2 metus, apie 10 proc. atvejų kai kurie ŽPV tipai išlieka ir sukelia ląstelių pokyčius. Iš pradžių ląstelės pakinta ir tampa nenormalios, tačiau jos dar nėra vėžinės. Nediagnozuoti ir negydomi šie pokyčiai progresuoja į gimdos kaklelio piktybinį naviką. Tai gali užtrukti nuo vienerių iki dešimties metų ir ilgiau. Rizika, kad infekcija išliks ir vystysis piktybinis navikas, yra didesnė, jei:

- moteris užsikrečia AR ŽPV;
- anksti pradedamas lytinis gyvenimas;
- dažnai keičiami lytiniai partneriai;
- moteris serga kita lytiškai plintančia infekcija;
- yra nusilpusi imuninė sistema (po organų transplantacijos, chemoterapijos, dėl ŽIV ar kt.);
- moteris rūko;
- moters mityba yra nepakankama (ypač jei trūksta vaisių ir daržovių);
- moteris yra nutukusi;
- AR ŽPV užsikrėtusi moteris ilgai vartoja sudėtines kontraceptines tabletes;
- moteris yra gimdžiusi daugiau kaip tris kartus arba pirmą kartą gimdė jaunesnė kaip 17 metų.

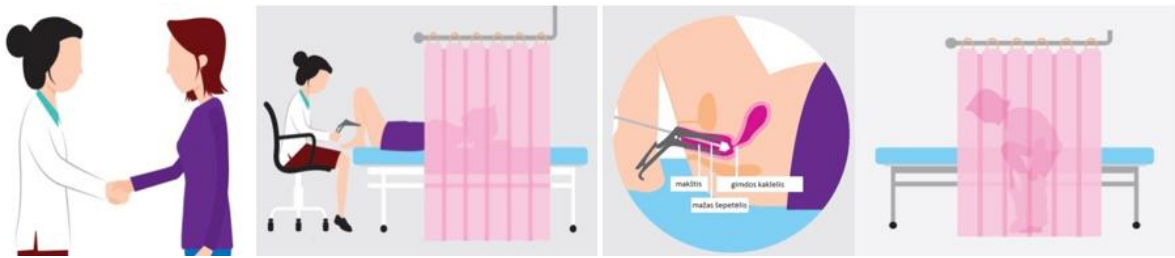

⌘ Ką svarbu žinoti prieš atliekant aukštos rizikos ŽPV tyrimą?

Prieš atliekant AR ŽPV testą moteris turi būti nusišlapinusi (pilna šlapimo pūslė ar žarnynas tyrimo metu gali sukelti nepatogumo jausmą). Tyrimas neatliekamas mėnesinių metu. Patartina 24 val. prieš tyrimą nenaudoti tamponų, intravaginalinių preparatų, lytiškai nesantykiauti ir neplauti makšties.

⌘ Kaip atliekamas AR ŽPV tyrimas?

AR ŽPV tyrimas atliekamas ginekologinės apžiūros kabinete, moteriai gulint ginekologinėje kėdėje. Į makštį atsargiai įkišamas specialus skėtiklis, apžiūrimas gimdos kaklelis. Specialia švelnia šluotele paimamas ląstelių ėminys nuo gimdos kaklelio paviršiaus ir iš kanalo. Šluotelė dedama į specialų buteliuką ir siunčiama į laboratoriją. Procedūra greita ir neskausminga, o su pasiruošimu užtrunka apie 15 minučių.

⌘ Ką parodo tyrimo rezultatai?

Mėginys tiriamas laboratorijoje: nustatoma, ar mėginyje yra AR ŽPV, ar ne. Kartais tiriamoji medžiaga yra netinkama tirti. Taip gali atsitikti dėl daugelio priežasčių, tad kai kada tyrimą gali reikėti pakartoti. Per 3–4 savaites gausite laišką su tyrimo rezultatais ir informacija, ką reikia daryti toliau. Galimi tyrimo rezultatų variantai:

⌘ Kokie yra tyrimo pranašumai ir trūkumai?

AR ŽPV tyrimas pripažintas veiksmingiausia ikivėžinių gimdos kaklelio ligų patikrinimo priemone. Laiku paskirtas gydymas gali užkirsti kelią gimdos kaklelio piktybinio naviko vystymuisi. Tai – esminis tyrimo pranašumas. Tačiau šis tyrimas, kaip ir visi kiti tyrimo metodai, turi trūkumų, susijusių su tyrimo atlikimo specifika. Netikslumai yra neišvengiami ir niekaip nepriklauso nuo tyrimą atliekančių žmonių kompetencijos, jų pasitaiko visame pasaulyje visų lygių gydymo įstaigose.

⌘ Kur galima gauti papildomos informacijos?

Papildomos informacijos apie Gimdos kaklelio piktybinio naviko ankstyvosios diagnostikos programą ir jos vykdymą galite rasti Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos, Valstybinės ligoninių kasos prie Sveikatos apsaugos ministerijos internetinėse svetainėse.

Jei ieškote papildomos informacijos, susijusios su šios informacinės medžiagos turiniu ar dalyvavimu programoje, galite kreiptis į Rytų regiono onkologinių ligų ankstyvosios diagnostikos programų koordinavimo centrą **mob. +370697 78 663** arba el. paštu **rrppkc@santa.lt**.

Informacija šiame pranešime skirta tik asmeniui, kuriam yra adresuota. Jei šį pranešimą gavote per klaidą, negalite kopijuoti ar kitaip platinti pranešimo ar jo dalies ir skleisti jame esančios informacijos. Prašom informuoti apie tai siuntėją ir sunaikinti visas šio pranešimo kopijas. Dėkojame.

Duomenys kaupiami ir saugomi Rytų regiono onkologinių ligų ankstyvosios diagnostikos programų koordinavimo centre Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka ir neperduodami trečiosioms šalims.